

νοῖς.

8. Ἐγὼ ὅταν ὑπάγω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ ἄλλον σκοπὸν δὲν ὑπάγω, παρὰ διὰ νὰ ἀπεδώσω τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἠποικίαν μὲ τὰς ἁμαρτίας μου τοῦ ἐσθῆκωσα. Δεύτερον, νὰ τὸν εὐχαρίστησω εἰς τὰς ἀμέτρους χάριτας, τὰς ὁποίας μοῦ ἐδωκε καὶ καθ' ἑκάστην μου δίδει. Τρίτον, νὰ ἐξιλειύσω τὴν θείαν του Δικαιοσύνην. Καὶ τέταρτον, νὰ τὸν παρακαλέσω διὰ τὰς ἁμαρτίας μου. Μεγάλῃ ἐντροπῇ εἶναι, εἰς τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων νὰ συντρέχωμεν, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ προστρέχωμεν.

9. Ἀπορασίσατε μιᾶ φορᾶ νὰ συντρέχετε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ παραστήκεσθε καθημέραν εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν μὲ εὐλάβειαν. Καὶ ὅταν ᾤσθε εἰς τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν, νὰ λογιάζετε ὅτι στέκεσθε εἰς τὸν Γολγοθᾶν καὶ παραστήκεσθε τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρὰ (Μαλ. α'.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν Μυστηρίων.

1. Τὰ Μυστήρια εἶναι ποταμοὶ, διὰ τῶν ὁποίων κοινωνοῦμεν τοῦ δεσποτικοῦ αἵματος καὶ σώματος· εἶναι αἱ πηγαὶ ὅλων τῶν χαρίτων, αἵτινες ἀναγκαίως συντρέχουσι διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ὅποιος δὲν τὰ μεταχειρίζεται καθὼς πρέπει, ἐργάζεται ἀνωφελῆ τὴν δύναμιν.

τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀδύνατον τὴν σωτηρίαν του.

2. Τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κάμνει εἰς τὴν ψυχὴν μας τόσα ἀποτελέσματα, ὅσα καὶ ἡ κοινὴ βρωσις εἰς τὸ σῶμα· δηλαδή, τρέφει τὴν ψυχὴν, τὴν αὐξάνει, τὴν δυναμώνει, τὴν φωτίζει, καὶ τὴν εὐφραίνει. Διὰ τί λοιπὸν τώρα νὰ μὴ ἐργάζεται ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα; Τόσαι ἐξομολογήσεις, καὶ νὰ μὴ γίνεταί καμία διόρθωσις; Εἰσέρχεται ὁ Χριστὸς εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις, καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀρίνη καμμίαν σφραγίδα τῆς θεϊκῆς του ἀγάπης, ἢ καμμίαν ἀκτῖνα τῆς θεϊκῆς ἐσῆς;

3. Τὸ αἷτιον εἶναι, διότι τὸν λαμβάνομεν ἀναζῶα. Ἡ πονηρά μας διαθέσις μᾶς κάμνει νὰ χάνωμεν τοὺς καρπὸς τῶν Μυστηρίων. Τὰ Μυστήρια δὲν ἐνεργοῦσιν ἐλευθέρως ἢ ἀναγκασίως, καθὼς αἱ φυσικοὶ τῶν πραγμάτων αἰτίαι, ἀλλ' ἐνεργοῦσι κατὰ τὴν διαθέσιν μας. Τὸ πῦρ εἰς τὸν χόρτον ἔχει ἐλίγην θερμότητα διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χόρτου. Τὸ πῦρ εἰς τὸν σιδήρον ἔχει μεγάλην θερμότητα διὰ τὴν δυνάμιν τοῦ σιδήρου· οὕτω καὶ τὰ Μυστήρια εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν διαθέσιν τῶν δέχονται καθὼς καὶ τὴν χάριν τῶν Μυστηρίων. Ἐκεῖ ὅπου πλεονάζει ἡ εὐλάβεια, πλεονάζει καὶ ἡ χάρις τῶν Μυστηρίων. Ὁ Χριστὸς εἰς τὴν πατρίδα του δὲν ἔπραττε θαύματα. Οὐκ ἔδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι (Μάρκ. 5'). Διότι δὲν εἶχον καλὴν διαθέσιν εἰς τὸν Χριστόν. Δὲν ἐπίστευον. Διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν (Ματ. 13').

4. Ἄς πλησιάζωμεν λοιπὸν εἰς τὰ Μυστήρια, καθὼς μᾶς προσκαλεῖ ὁ Διάκονος, μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ

πίστεως, και ἀγάπης. Ὅποιος λαμβάνει τὰ Μυστήρια χωρὶς φόβον και λύπην και μῖσος τῶν ἀμαρτιῶν του, κρίμα ὁ τοιοῦτος ἐσθίει και πίνει, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· και ὡσάν νὰ εἰπῆ κανεὶς καθαρῶτερα, σαρκῶνται τὴν ἀπώλειάν του και θανατώνεται. Οὐκὶ λοιπὸν τόσον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀναξίως μεταλαμβάνουσιν, ἔδων και εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι γεύονται ἀπὸ μίαν Πνευματικῆν τράπεζαν και θείαν, και πάλιν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ σαρκικά.

5. Στοχάσου Χριστιανέ τὴν αἰτίαν, ἣτις σοῦ ἐργάζεται ἀνίσχυρον τὴν ἐξομολόγησιν και τὰ Μυστήρια. Καὶ ἀκόμη τὴν διάθεσιν τῆς καρδίας σου, μετὴν ὁποίαν πλησιάζεις εἰς τὰ ἅγια και φοβήσου πολλὰ, ἀν δὲν γίνεται, καθὼς πρέπει. » Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν, » και οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω και ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω « (ἀ. Κορ. ιά.)· ἤγουν, ὁ ἄνθρωπος πρῶτον ἀς δοκιμάσῃ καλῶ τὸν ἑαυτὸν του, ἀν εἶναι ἀξιος, και τότε ἀς λάβῃ τὰ ἄχραντα Μυστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

Περὶ Ἐλεημοσύνης

Ὡ πόσον εἴμεθα χρεῶσαι νὰ εὐεργετῶμεν τοὺς πτωχοὺς δι' ἀγάπην Χριστοῦ, ὅστις μᾶς τοὺς ἄρτησιν ἔδω εἰς τὸν κόσμον ἀντὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ Χριστὸς, ὅστις εἶναι εἰς τὸ Μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, διὰ νὰ δέχεται τὸν

προσευχάς μας, και να μας αντιδίδῃ τὴν πνευματικὴν τροφήν, ὁ ἴδιος εἶναι και εἰς τὸ πρόσωπον τῶν πτωχῶν, διὰ τὴν μ.α.σ. παρακινῆ εἰς συμπάθειαν, και να τρέφεται και αὐτὸς ἀπὸ τῆμ.α.σ. με τὴν ἐλεημοσύνην. Καλότυχος, ὅστις ἐλεεῖ τὸν Χριστὸν, και παναόθλιος, ὅστις τὸν ἀστρέφεται.

2. Ἡμεῖς τρέφουμεν τὰ ἄλογα ζῶα, και τὸν Χριστὸν τὸν ἀφίνουμεν να πεινᾷ; τί συνειδησις εἶναι αὐτῆς; Ὅτι και ἂν χαρίζωμεν εἰς τοὺς πλουσίους και ἄρχοντας, τὸ ἔχομεν ὅλον χαμένον· και ὅτι χαρίζωμεν τοῦ Θεοῦ, δὲν φοβοῦμεθα να τὸ χάσωμεν. Ὁ Χριστὸς ανταποδίδει τὸ κεφάλαιον με τόκον, και πληρόνει ἄχρις ἐνὸς ποτηρίου ὕδατος, και ἡμεῖς δίδομεν ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἐλπίζομεν να λάβωμεν; Λί μέθαι και ἀσωτεῖαι ἐκατάφθειραν εἰκους πολλούς· ἡ ἐλεημοσύνη ποτὲ κἀνένα δὲν ἐπτώχωνεν. Ὅς δίδωσι πτωχοῖς, οὐκ ἐνδεδηθήσεται (Παροι. κή.). Ἡ θεία Γραφή ὀνομάζει τὴν ἐλεημοσύνην σπόρον. Ὁ ποιος λοιπὸν σπεῖρει τὸν σπόρον, δὲν τὸν ρίπτει διὰ να τὸν χάσῃ, ἀλλὰ διὰ να τὸν πολυπλασιάσῃ· οὕτω και ὁποιος δίδει εἰς τὸν πτωχὸν, δὲν χάνει τὸ ἐδικόν του, ἀλλὰ τὸ φέρει εἰς αὐξήσιν.

3. Ὁ Θεὸς εἶπεν (Ἄγγ. β'). Ἐμὸν ἐστι τὸ ἀργύριον, και ἐμὸν ἐστι τὸ χρυσίον. Ὅλος λοιπὸν ὁ πλοῦτος εἶναι τοῦ Θεοῦ, και ὅσοι τὸν ἔχουσι δὲν ὀνομάζονται κύριοι τοῦ πλούτου, ἀλλ' οἰκονόμοι και κυβερνῆται, να τὴν οἰκονομοῦσι κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, καθὼς λέγει Πέτρος ὁ Ἀπόστολος· Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ (ἀ Πέτρ. δ'). Ὅποιος λοιπὸν τὸν ἐξοδιάζει μόνον εἰς τὰς ὀρέξεις του, ἀδικεῖ και

τὸν Θεὸν τὸν δεσπότην τοῦ πλούτου καὶ τοὺς πτωχοὺς. Ἄδικεῖ τὸν Θεὸν, διότι τοῦ ἀρπαρίζει τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὸν πλοῦτον. Ἄδικεῖ τοὺς πτωχοὺς, διότι τοὺς στερίζει ἀπὸ τὴν φυσικὴν των τροφήν. Ὡστε ὅποιος οὐκ ἐλεεῖ τὸν πτωχόν, ἀρπαρίζει καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς τὸ ἐδικόν των.

4. Χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ ἐλεοῦμεν τοὺς πένητας, πρῶτον διὰ τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, ἔστις εἶναι Κύριος τοῦ πλούτου· δεύτερον διὰ τὸν μισθὸν τὸν ὁποῖον μᾶς ἔταξε νὰ μᾶς δώῃ. Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἔχουσι νὰ κριθοῦν διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Πῶς θέλουσι ἀποκριθῆ οἱ κακοὶ πλούσιοι τότε, ὅταν οἱ πτωχοὶ θέλουσι τοὺς ἐγκαλέσει; Ὅταν ὁ Χριστὸς τοὺς ὄνειδίση, καὶ ἀποδιώξῃ (Ματ. κβ.); Πορεύεσθε οἱ κατήραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Ὅτι ἐπεινάσα καὶ δὲν μοῦ ἐδώσατέ νὰ φάγω· ἤμην γυμνός, καὶ δὲν μὲ ἐνδύσατε. Μία ἀνελεήμων καρδιά δείχνει σημεῖον ἀποδοκιμασίας. Καὶ μία ψυχὴ ἐλεήμων δείχνει, ὅτι εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί ἔχει νὰ μᾶς εἰπῇ ὁ Χριστὸς ὅταν ἴδῃ τὰ φορέματά μας ἐπάνω του, καὶ τὸν ἄρτον μας καὶ τὸ ἀργύριον εἰς τὰς χεῖρας τῶν πτωχῶν; Βεβαιότατα θέλομεν στατῆ ἔμπροσθέν του μὲ περισσότερον θάρρος, διότι ἔχομεν βοηθοὺς καὶ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ὁποίους ἐλεήσαμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ καμνη τις Ἐλεημοσύνην.

1. Ἀπὸ τρία σημεῖα γνωρίζεται ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸ χεῖρ, ἀπὸ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀπὸ τὸ ὄμματι. Ἀπὸ τὸ χεῖρ, ὅταν τὸ ἔχη ἐλεύθερον. Ἀπὸ τὸ πρόσωπον, ὅταν τὸ ἔχη χαρούμενον. Καὶ ἀπὸ τὸ ὄμματι, ὅταν τὸ ὑψῶνῃ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἐλεήμονος.

2. Τὸ χεῖρ πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερον, νὰ χαρίζῃ κατὰ τὴν χρείαν τῶν δεομένων. Ἡ γῆ ὅταν εἶναι ξηρὰ δὲν χορταίνει μὲ ὀλίγας σταλαγματίας. Οὔτω καὶ ὁ πολλὰ ἐνδεής δὲν ἀναπαύεται μὲ ἓνα μόνον ἀργύριον. Ἡμεῖς ὅταν ζητοῦμεν ἔλεος ἀπὸ τὸν Θεόν, πάντοτε πλούσιον τὸ γυρεύομεν. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου (Ψαλ. ν'). Καὶ ἡμεῖς κατὰ μίμωσιν τοῦ Θεοῦ πλούσιον πρέπει νὰ τὸ δίδωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Δὲν πρέπει νὰ προφασίζώμεθα ὅτι δὲν ἔχομεν. Ἡ πτωχὴ ἢ χήρα δύο λεπτὰ ἔδωσεν εἰς τὸν ναόν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπαινέθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν περισσότερο ἀπὸ τοὺς πλουσίους (Μάρκ. ιβ'). Διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, λέγει ὁ Θεός (*Ἠσαϊ. ιη'). Ἡγουν, ἂν ἔχῃς καὶ ἓνα μόνον ἄρτον καὶ δὲν ἠμπορῆς νὰ τὸν δώσης ὅλον, δὲς τὸν μισόν. Δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, ὁ Θεός νὰ σᾶς δώσῃ (*Ἰακ. β'). Διότι ὁ Θεός τοὺς πέμπει εἰς ἡμᾶς, καὶ ἂν τοὺς πέμψωμεν ὀπίσω, καταφρονοῦμεν τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Δυνατὸς εἶ-

ναὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ, ἀλλὰ θέλει νὰ προέρχεται τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ ἡμᾶς, διὰ νὰ λαμβάνωμεν ἀπ' αὐτὸν τὸν μισθόν. Ἡδύνατο ὁ Θεὸς νὰ θρέψῃ τὸν Δαυιδ εἰς τὸν λάκκον, ἀλλ' ἠθέλησε μὲ τὸ μίσον τοῦ Ἀββακούμ. (Δαν. 18').

3. Τὸ πρόσωπον πρέπει νὰ εἶναι χαρούμενον. Ἐν πάσῃ δόσει ἰλαρίωσον τὸ πρόσωπόν σου (Σειρ. 14'). Ἡγουν, νὰ ἐλεῆς τὸν πτωχὸν μὲ χαρούμενον πρόσωπον. Ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς (β'. Κορ. 13'). Ὁ ἐλεήμων πρέπει νὰ χαίρεται ὅταν ἐλεῆ, διὰ νὰ δείχνῃ, ὅτι περισσότερον λαμβάνει ἀπὸ τὸν πτωχὸν, παρὰ ὅ,τι δίδει· δίδει ἔνχουδέν, καὶ ἀποκτᾷ βασιλείαν οὐράνιον. Τὴν ἐλεημοσύνην πρέπει νὰ τὴν κάμνωμεν καὶ εἰς καλοὺς καὶ εἰς κακοὺς. Ἡ ἀρετὴ δὲν κυττάζει ποτὲ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ τὴν ἐνδειαν. Ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἔρημον ἔθρεψε καὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς (Ματθ. 18'): ὅτι ἐπέβλεψεν εἰς τὴν πεινᾶν των, καὶ ὄχι εἰς τὴν κακίαν. Ὅταν ἐλεοῦμεν πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, μιμούμεθα τὸν οὐράνιον μας Πατέρα, ὅστις βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνοίγει τὴν χεῖρά του καὶ ἐμπιπλᾷ πᾶν ζῶον εὐδοκίας.

4. Ὅταν ἐλεοῦμεν τὸν πτωχὸν, χρειάζεται νὰ ὑψώνωμεν τὸ ὄμματι μας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ στοχαζώμεθα ὅτι τὸν ἐλεοῦμεν δι' ἀγάπην Θεοῦ. Γνωθὶ τίνι ποιεῖς, λέγει ἡ Σοφία (Σειρά. 16'). Ἡγουν, καταλάμβανε καλὰ, ὅτι τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν ὁποίαν δίδετε εἰς τὸ χεῖρ τοῦ πτωχοῦ, τὴν δίδετε εἰς τὸ χεῖρ τοῦ Θεοῦ. Ὁ πτωχὸς ἀπλόνει τὸ χεῖρ, καὶ ὁ Θεὸς τὴν λαμβάνει εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκε τὸ παράδειγμα, ὅταν ἔθρεψε τὰς πέντε χιλιάδας εἰς τὴν ἔρημον, νὰ κυττάζωμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀναβλέψας, λέγει, εἰς τὸν οὐρανόν (Λουκ. 9'). Ἄν ἐκαταλάβανες, Χριστιανέ, ποῖος εἶναι

ἐκεῖνος, ὅστις σοῦ λέγει. Δός μοι ὕδωρ ποιεῖν· ἐσὺ ἤθελες τοῦ ζητήσαι, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν, ἥτοι τὴν μακαριότητα (Ἰωάν. δ'). Ὅταν λοιπὸν βλέπῃς τὸν πτωχὸν, στοχάσου ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς μεταμορφωμένος εἰς ἐκεῖνον τὸ σχῆμα, καὶ ἔρχεται· καὶ σοῦ ζητεῖ, μὴ ἔχων χρεῖαν ἀπὸ τινά, διὰ τὴν σοῦ χάρισιν τὴν βασιλείαν του.

5. Μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα (Ψαλ. μ'). ἤγουν, καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις γνωρίζει τὸν Χριστὸν ὑποκάτω εἰς τὸ φόρεμα τοῦ πτωχοῦ. Μακάριος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις γνωρίζει τὴν φωνὴν τοῦ πτωχοῦ, ὡς φωνὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ χεῖρ τοῦ πτωχοῦ, ὡς χεῖρ Χριστοῦ. Ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ὁ ὕσεται αὐτόν· καὶ εἰς τὸν παρόντα βίον καὶ εἰς τὸν μέλλοντα θέλει τοῦ εἶναι βοηθός.

6. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἀπὸ φυσικὴν ἀγάπην, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς συμβαίνει, καὶ ληστίας· ἀλλὰ περισσότερον διὰ Χριστιανικὴν ἀγάπην, καὶ διὰ τὸν Θεόν. Δὲν εἶναι τὸ ὅμοιον νὰ ἐλεῇ τις καὶ συγγενεῖς καὶ πτωχοὺς. Ὅποιος ἐλεεῖ τὸν συγγενῆ του, κάμνει τὸ ἔλεος διὰ ἀγάπην φυσικὴν, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δὲ ἐλεῶν τὸν πτωχὸν, πράττει τὸ ἔλεος δι' ἀγάπην Θεοῦ. Ὁ ἐλεῶν τὸν συγγενῆ, ἐλεεῖ τὸν ἑαυτόν του· ὁ δὲ ἐλεῶν τὸν πτωχὸν, ἐλεεῖ τὸν Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πτωχοῦ.

7. Στοχασθῆτε ἂν πράττετε τὸ ἔλεος κατὰ τὴν χρεῖαν τῶν πτωχῶν, καὶ ἂν τὸ δίδετε μετὰ πάσης ψυχῆς καὶ καρδίας δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ πλησίον. Καὶ ἂν δὲν τὸ ἐνεργῆτε μὲ τέτοιον τρόπον, διορθώσατε τὸν ἑαυτόν σας, διὰ νὰ μὴ χάνετε τὸν μισθόν σας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ Σκανδάλου.

1. Σκάνδαλον δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ νὰ δώσης ἀφορμὴν νὰ πέσῃ τινὰς εἰς ἁμαρτίαν. Τρεῖς εἶναι αἱ ἀφορμαὶ, ἀπὸ τὰς ὁποίας προξενεῖται τὸ σκάνδαλον. Πρώτη εἶναι τὸ κακὸν παράδειγμα. Δευτέρα ἡ κακὴ συμβουλή κατ' αἰ κακαὶ ὁμιλίαι. Τρίτη ἡ καταρρόνησις τῆς ἀρετῆς.

2. Τὸ κακὸν παράδειγμα ἔρριψεν εἰς τὸν Ἄδην περισσοτέρας ψυχὰς, παρὰ ὅσας ἔσωσαν ὅλοι οἱ Δίκαιοι κατ' Ἁγιοὶ ἄνθρωποι. Ἄν ὁ Ἄδης ἀνοίγετο, μετὰ βίας εὑρίσκετο μία ψυχὴ νὰ μὴ εἰπῆ, ὁ δεῖνας, ἢ ἡ δεῖνα μὲ ἔπλασεν. Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ· καὶ τί λόγον ἔχω νὰ δώσω; Ἰνὲ προστάζει νὰ ἀγαπῶ τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ διὰ τί νὰ κολάζω τὰς ψυχὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν μοῦ ἔπταισκον;

3. Ὅποιος θέλει νὰ ἁμαρτάνῃ, εἶναι ἐξουσιαστῆς εἰς τὸν ἑαυτόν του ἄς κάμῃ ὅ,τι θέλει, μόνον καὶ ἄς μὴ δίδῃ κακὸν παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους. Ἡ κρυφὴ ἁμαρτία βλάπτει μόνον ἐκεῖνον, ὅστις τὴν πράττει, ἀλλ' ἡ κοινὴ ἁμαρτία βλάπτει τοὺς πάντας. Ὅποιος φαρμακώσῃ τὸ πηγᾶδι του, βλάπτει μόνον τοὺς οἰκιακούς του, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις φαρμακώνει τὴν βρύσιν τῆς πόλεως, φαρμακώνει ὅλην τὴν πόλιν.

4. Τὰ κακὰ καὶ ἄσχημα λόγια εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὸ κακὸν παράδειγμα. Τὸ κακὸν παράδειγμα εἶναι ὡσάν ἡ σφραγὶς εἰς τὸ χέρι, ἀλλ' ὅταν συντρέξῃ ὁμοῦ καὶ ὁ λόγος, ἐντυπώνει ἐντελῶς τὸ κακὸν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούοντων. Αἱ κακαὶ ὁμιλίαι φθείρουσιν ἕθνη

χρηστὰ, εἶπεν ὁ Ἀπόστολος (ἀ. Κορ. ιέ).

Ὁ Χριστὸς δὲν εἶπεν. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ, ἀλλοίμο-
νον εἰς τὸν κόσμον, δηλαδή, ἀλλοίμονον εἰς τοὺς τυράννους,
καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες κατατρέχουσι τοὺς πιστοὺς, διό-
τι ἠμποροῦσι νὰ πέμψουν πολλοὺς μάρτυρας εἰς τὴν βα-
σιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' εἶπεν (Ματθ. ιή). Οὐαὶ τῷ κό-
σμῳ ἀπὸ τῶν σκάνδαλων, διότι τὰ σκάνδαλα πέμπουσι
πολλοὺς εἰς τὸν Ἅδην.

5. Οὐαὶ ὄχι μόνον εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐαὶ καὶ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται (Ματθ.
ιή). Ἐνας, ὅστις προξενεῖ σκάνδαλον, εἶναι ἓνας διά-
βολος μεταμορφωμένος εἰς σχῆμα ἀνθρώπου. Ὡς τῶς ὠνό-
μασε τὸν Πέτρον ὁ Κύριος (Ματθ. ις'). Ὑπῆγε ὀπίσω
μου Σατανᾶ, ὅτι σκάνδαλόν μου εἶ. Ἔδῶ σᾶς παρακα-
λῶ νὰ στοχασθῆτε ὀλίγον. Ὁ Χριστὸς τὸν Ἰσκαριώτην
Ἰούδαν, μὲ ὄλην τὴν κακίαν, τὸν ὠνόμασε φίλον.
Ἐταῖρος ἐφ' ᾧ παρῆς (Ματθ. κς'). Τὸν Ἡρώδη μὲ
δλας του τὰς μοιχεύας τὸν ὠνόμασεν ἀλώπεκα. Εἶπα-
τι τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ (Λουκ. ιγ'). Ἦδες Φαρισαίους μὲ
ὄλην των τὴν ὑπερηφάνειαν τοὺς ὠνόμασεν ὄφεις. Ὅφεις,
γεννήματα ἐχιδνῶν (Ματθ. κγ'). καὶ εἰς ἄλλον τόπον
υἱὸς διαβόλου. Ἡμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Διαβόλου ἐστέ
(Ἰωάν. ή). καὶ ἄλλοῦ· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς. Ἀλ-
λὰ τὸν Πέτρον ὄχι πονηρὸν, ὄχι ὄφιν, ὄχι διάβολον, ἀλ-
λὰ Σατανᾶν, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος τῶν διαβόλων. Ὑ-
πῆγε ὀπίσω μου Σατανᾶ. Καὶ διὰ τί; ὅτι σκάνδαλόν μου
εἶ. Ἄν στοχασθῶμεν καταλεπτῶς τὸ σκάνδαλον τοῦ
Πέτρου, τὸ εὐρίσκομεν νὰ τὸ ἔκαμεν ἀπὸ ἀπλότητα,
ἀπὸ ἀγνωσίαν· καὶ ὅτι ἐφρόντιζε περισσότερον τὰ ἀνθρώ-
πινα παρὰ τὰ Θεῖα. Ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ

τὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἦγάπα τὸν Χριστὸν πολλὰ καὶ τὸν ἐσυμβούλευε νὰ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν σταυρὸν. Ἐλεῶς σοι Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο· καὶ ὅμως ὁ Χριστὸς, ὅστις πρότερον εἶχε τὸν μακαρίσει, Μακάριος εἶ Σίμων Βάρθωναῖ· ἀπὸ τὸ κατὰ ἄγνοιαν τοῦτο σκάνδαλον τὸν ἀποδιώχνει ἀφ' ἑαυτοῦ, καθὼς καὶ τὸν διάβολόν εἰς τὴν ἔρηρον. Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ (Ματθ. δ'). Πῶς θέλουσιν ὀνομασθῆ κοιπὸν ἐμπροσθεν εἰς τὸν Θεὸν ὅσοι προξενούσιν ἀληθινὰ καὶ θεληματικὰ σκάνδαλα, καὶ ὄχι ἀπὸ ἄγνοιαν, ἀλλ' ἀπὸ κακίαν; Βεβαιότατα μηδὲ διάβολοι εἶναι ἀξιοῦν ὀνομασθοῦσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς διαδόλους χειρότεροι, δηλαδὴ συναγωγίον τοῦ Σατανᾶ, καθὼς ὁ Ἰωάννης τοὺς ὀνομάζει εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (Κεφ. β').

6 Νὰ εἰποῦμεν πῆν ἀλήθειαν, ἓνας διαβολος δὲν ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀμέσως κακὸν παράδειγμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄρα γε εὐρίσκεται κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ διάβολος μὲ ἐσυμβούλευσε νὰ κάμω τὸ τάδε ἀμάρτημα; Ὁχι βέβαια. Ὅτι ὁ διάβολος μήτε ἔχει γλῶσσαν, μήτε ἔμπορεῖ νὰ φανῇ. Αὐτὸς ἀλλέως δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ, παρὰ καθὼς ὁμίλησεν εἰς τοὺς προπάτοράς μας μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ ὄφραως. Καὶ τέτοιοι εἶναι ὅσοι σκανδαλίζουσι τοὺς ἄλλους ἢ μὲ λόγον, ἢ μὲ ἔργον. Εἶναι μεταμορφωμένοι εἰς μορφήν ἀνθρωπίνην, καὶ ἀπὸ διαδόλους χειρότεροι, ὥστε δὲν εὐρίσκονται ἄλλοι ὅμοιοί των μέσα εἰς τὸν Ἄδην. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς λύκους ὁ χειρότερος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μεταμορφώνεται εἰς σχῆμα κυνός, καὶ ἐμβαίνει μέσα εἰς τὰ πρόβατα, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὰ προξενεῖ τὴν ἀπώλειαν. Οὗτοι εἶναι οἱ ἐξακείροντες τοὺς Χριστιανικοὺς χαρακτῆρας ἀπὸ τοὺς ἀκάκους, καὶ ἀπλοῦς, καὶ ἀρπάζοντες ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ ἐκείνας τὰς

ψυχὰς, τὰς ἐποίας μὲ πολὺν ἰδρωτα τὰς ἀπόκτησε. Μία ψυχὴ ἀξίζει τόσον, ἔσον ἀξίζει ἢ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ· καὶ αὐτοὶ μὲ τὸ κακὸν των παράδειγμα τὴν ἀρπάζουσιν ἀπὸ τὰς χερσὶς τοῦ· ἄρα γε πῶς θέλουσιν ἀποκριθῆ εἰς τὸ φοβερόν του κριτήριον; Ὁ Χριστὸς διὰ μίαν ψυχὴν ἔλαβε σάρκα, ἔγεινε δοῦλος, πτωχὸς, ἐκοπίασε τέσους χρόνους, ἔκτεχδέχθη ὀνειδισμοὺς, καὶ ὑβρίτας, καὶ τελευταῖον θάνατον σταυρικόν. Καὶ ἐσὶ Χριστιανὲ μὲ τὸ σκυνδαλοποιόν σου παράδειγμα καὶ τὸν λόγον νὰ τοῦ ἀρπάζῃς ἀπὸ τὰ χερσὶά του τὸ τέτοιον ἀκριδὸν ἀπόκτημα; Ὁ Θεὸς ἀποθνήσκει, διὰ νὰ τὴν ζωοποιήσῃ, καὶ ἐσὶ τὴν φονεύεις; καὶ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφός, διὸ οὗ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε (ἀ. Κορ. 7);

7. Ὁ Χριστὸς ὅταν ἐξέπνευσεν εἰς τὸν σταυρὸν, τότε ἐγέννησε τὴν ἐκκλησίαν μὲ ὅλας ὁμοῦ τὰς ψυχὰς, διὰ νὰ γένη κληρονόμος τῆς βασιλείας του· διὰ τὸ ὅποιον πρᾶγμα καὶ ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος ὀνομάζει τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, θάλαμον τῆς ἀποικιούσης. Τότε ἐχάρη ὁ οὐρανός, καὶ ἐπανηγύρισε μὲ ὄλους τοὺς μακαρίους Ἀγγέλους. Ἀγαλλιάσθη καὶ ὁ αἰδῖος πατήρ μὲ τὸν ἀγαπητόν του υἱόν· καὶ ἐσὶ, Χριστιανὲ, τὸν τέτοιον κληρονόμον τοῦ Θεοῦ ἐπιχειρίζεσαι νὰ τὸν φονεύσῃς, καὶ νὰ τὸν ρίψῃς εἰς τὸ βάραθρον τοῦ ἄδου μὲ τὰς κακὰς σου πράξεις;

8. Ἀκούω ὅτι ἡ θεία δικαιοσύνη θέλει κρίνει χωρὶς ἔλεος ἐκεῖνον, ἔστις ἠμπορεῖ καὶ δὲν ἔλειπ τὸν πλησίον του. Ἡ κρίσις ἀνίλειως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος (Ἰάκ. 6). Τώρα τί κρίσις θέλει γένη διὰ ἐκεῖνον, ἔστις ὄχι μόνον δὲν ἔλειπ τὸν πλησίον του, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὰς ἀπάτας καὶ δόλους τὸν σύρνει εἰς τὰ κακὰ, καὶ τὸν κόμνει νὰ ἁμαρτάνῃ θανασίμως;

9. Ὡς ἅγιοι ἀρχιερεῖς, ὧς ποιμένες τοῦ λαοῦ, καὶ ἄρχοντες, τοὺς ὁποίους σᾶς ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ διδάσκειτε τὸν λαὸν τοῦ καὶ μὲ τὸν λόγον σας καὶ μὲ τὰ ἔργα σας. Ἦτον καλῆτερα νὰ σᾶς ἔλειπεν ἡ πίστις ἢ ἡ βπιστασία, παρὰ νὰ δίδετε παραμικρὸν σκάνδαλον εἰς τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ θανατόνετε, διὰ τὸν Χριστὸν ἀπέθανεν. Ὁ Θεὸς σᾶς ἔβαλε νὰ ἦσθε τὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὴν λυχνίαν. Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ νὰ λάμπη τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἰδῶσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα (Ματθ. 5). Δηλαδή διὰ νὰ φωτίζετε τοὺς ἄλλους, νὰ περιπατοῦσι τὴν ἀληθινὴν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τί νὰ γίνεσθε σκότος, νὰ τοὺς τυφλώνετε; Ὁ Χριστὸς εἶπεν. Εἰ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον; Δηλαδή, ἂν ἐσὺ, ὅστις εἶσαι τὸ φῶς, καὶ ὁ ἥλιος τῶν Χριστιανῶν, γίνεσαι σκότος, πόσον ἄρα γε σκότος θελεῖς προξενῆσαι εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ; Δὲν ἀκούετε τί λέγει ὁ Ἀπόστολος; Ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Θεὸν ἀμαρτάνετε (1 Κορ. 8). Ἦγουν, ἂν δίδετε ἀφορμὴν καὶ ἀμαρτάνουσιν οἱ ἄλλοι, ἀμαρτάνετε εἰς Θεόν.

10. Ὡς πατέρες καὶ μητέρες ὅσοι δὲν ζητεῖτε Χριστιανικά· ἦτον καλῆτερα νὰ μὴ ἦσαν γεννημένα τὰ παιδία σας εἰς τὸν κόσμον. Ἐσεῖς δὲν τοὺς ἐδώσατε τὴν ζωὴν, καὶ διὰ τί νὰ τοὺς προξενῆτε θάνατον; καὶ ἕνα θάνατον ὅστις τέλος δὲν ἔχει; Ὡς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ; ὧς δεσπότες; ὧς αὐθένται;

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμωμεν; Ἄς κάμωμεν καθὼς μᾶς ἐρμηνεύει ὁ Ἀπόστολος, νὰ ἐνδυθῶμεν τὸν Χριστόν. Ἐνδυσώμεθα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ ποῖ-

ον ἀράγε νὰ εἶναι τὸ φόρεμα τοῦ Χριστοῦ; Τὸ φόρεμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, τὸ πνεῦμά του, ἡ ὁδὸς του, ἡ διδασκαλία του· καὶ ὅποιος ἐνδύνεται τὸ τέτοιον φόρεμα, ζωγραφίζει τὸν Χριστὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἄς ἐνδυθοῦμεν λοιπὸν τὸν Χριστὸν, ἤγουν, τὴν εἰκόνα του, τὸν χαρακτῆρά του, διὰ νὰ μᾶς ἰδοῦν καὶ οἱ ἄλλοι, νὰ ἐνθυμηθοῦσι τὸν Χριστὸν. Πρέπει νὰ δώσωμεν τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἄλλους, καθὼς ὁ Χριστὸς μᾶς τὸ ἔδωκε. Τὸ καλὸν παράδειγμα προξενεῖ ζωὴν αἰώνιον, καθὼς τὸ κακὸν, αἰώνιον θάνατον. Ὁ αἷτιος τοῦ σκανδάλου εἶναι ὑπόχρεως εἰς ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια προξενεῖ τὸ κακὸν του παράδειγμα. Καλλίον εἶναι νὰ μὴ ᾔητον εἰς τὸν κόσμον ὁ αἷτιος τοῦ σκανδάλου.

Στοχασθῆτε ἂν κάμετε κανένα ἔργον, τὸ ὅποῖον νὰ ἔφερε σκάνδαλον, καὶ ζητήσατε συγχώρησιν καὶ διὰ τὰ ἁμαρτήματά σας, καὶ διὰ τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνου, εἰς τὸν ὅποῖον ἐγένητε ὁρμητὴ νὰ σφάλῃ. Κακοῦρίζικος ἐγώ· μετὰ βίας ἤμπορῶ νὰ δώσω λογαριασμὸν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μου, καὶ φορτόνομαι καὶ τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ Ὑπομονῆς.

1. Ὁ πλοῦτος καὶ αἱ τρυφαὶ τοῦ κόσμου δὲν μᾶς κάμνουσι νὰ εἴμεθα Χριστιανοί. Ἄν ᾔητον τοῦτο ἀληθές, δὲν ἔκαμνε χρεῖα νὰ ἔλθῃ Χριστιανικὴ ζωὴ. Ἐφθανε νὰ